

Teritoria umění 2020

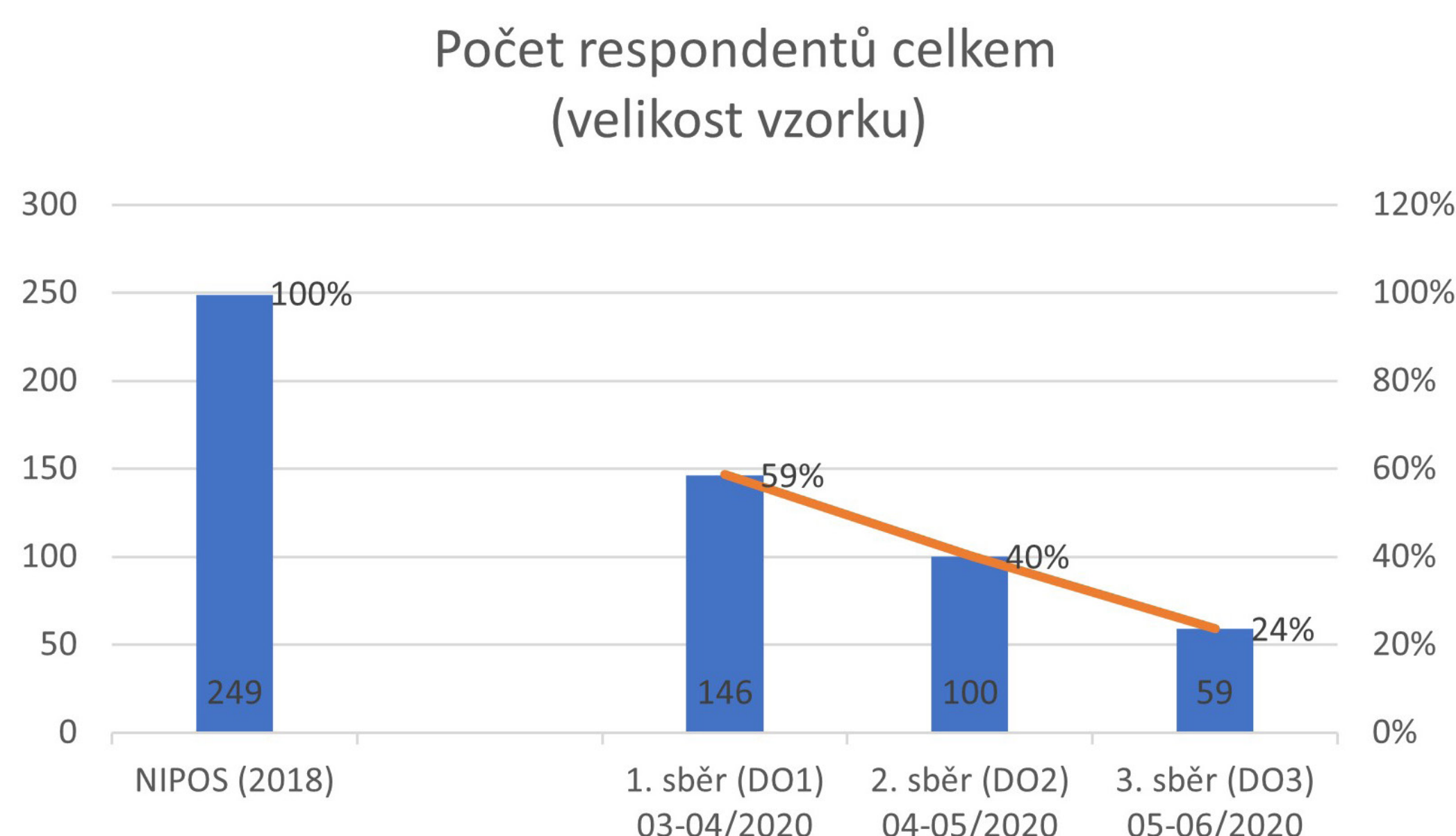
Odborná konference doktorandů uměleckých oborů

Petr Prokop

Krátkodobé dopady mimořádných opatření souvisejících s pandemií Covid-19 na sektor divadla a tance

DAMU

Projekt se zaměřuje na mapování a následnou analýzu krátkodobých ekonomických i výkonových dopadů první vlny mimořádných opatření souvisejících s pandemií Covid-19 na divadelní a taneční scénu v ČR, a to na institucionální úrovni. Vychází z širšího projektu realizovaného ve spolupráci s Katedrou produkce DAMU, Katedrou Arts managementu Fakulty podnikohospodářské VŠE a Institutem umění – Divadelním ústavem, který se zaměřoval také na oblast hudby a výtvarného umění. Situace byla sledována v prvním pololetí roku 2020, konkrétně od března do června, a tedy od začátku krize až do dočasného uvolnění mimořádných opatření. Sběr a analýza statistických dat probíhala v pravidelných měsíčních intervalech ve třech kolech prostřednictvím online dotazníku.

Teorie

Vzhledem k aktuálnosti tématu je současné bádání, zejména v českém kontextu, ve zvolené oblasti minimální. Obecně lze nicméně reflektovat zdroje, jež se věnují reakcím kultury a kreativních průmyslů na krizové a mimořádné situace všeho druhu. Mapování celkové situace se v českém divadle v rámci své zákonné povinnosti věnuje NIPOS (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, <https://statistikakultury.cz>), které výstupy z pravidelného sběru statistických dat jednou ročně publikuje. Tato data byla využita pro ověření relevance sesbíraných údajů a pro provedení relevantních dopočtů vzorku na sféry divadla a tance. Na základě vlastní iniciativy se mapování stavu výhradně nezávislé divadelní scény věnuje také Asociace nezávislých divadel ČR (AND), realizující sběr dat mezi svými členy. Tyto výstupy jsou AND využívány pro advokacii segmentu nezávislého divadla.

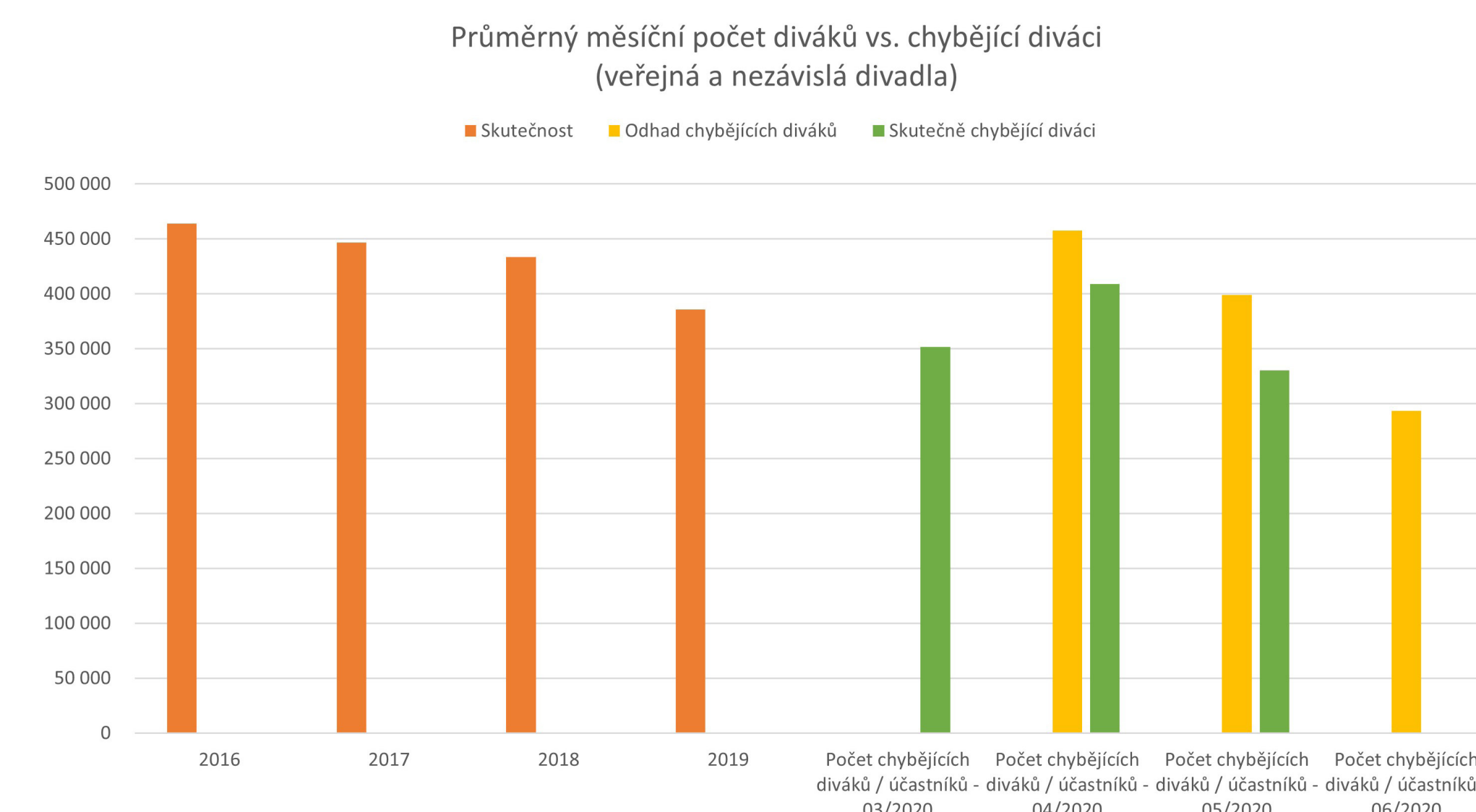
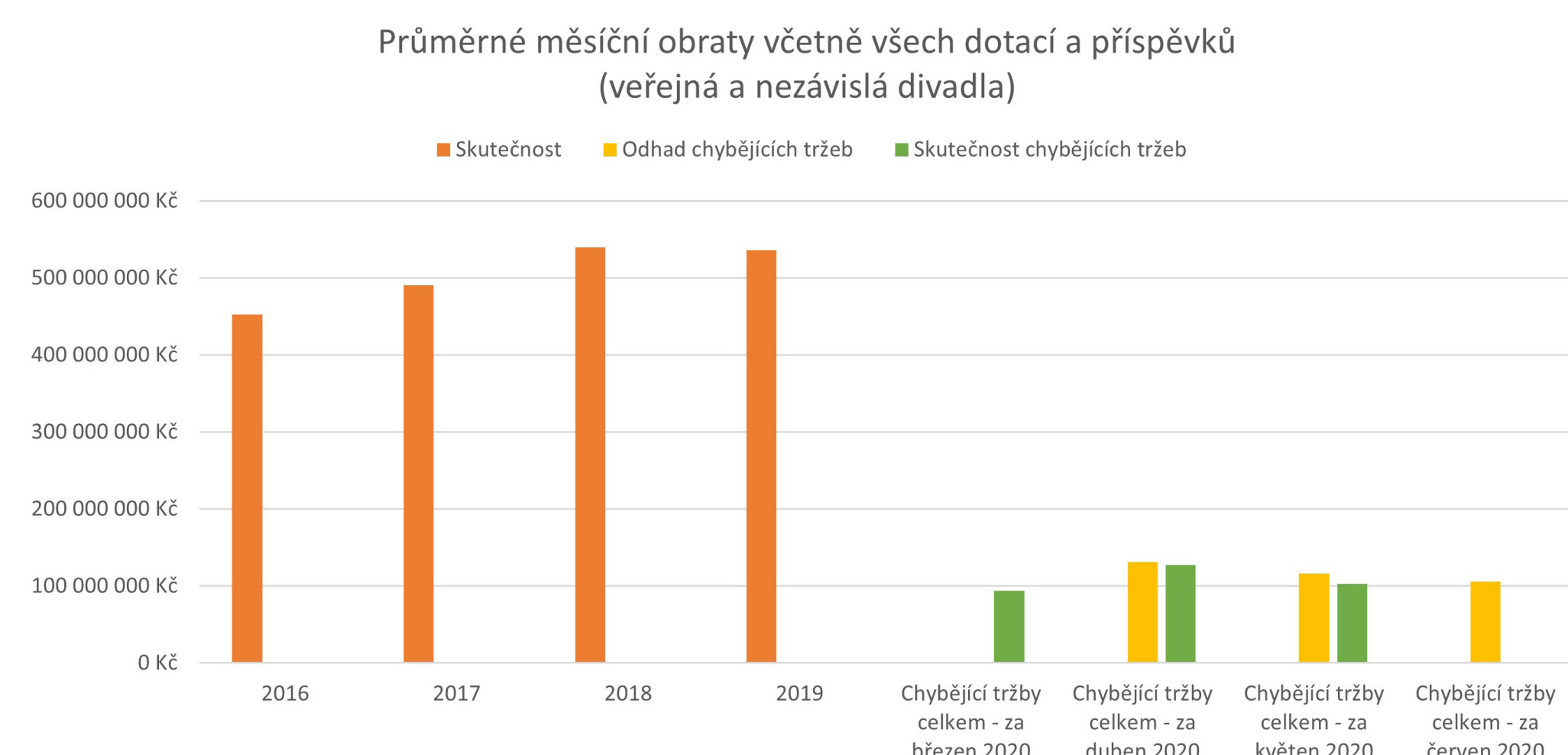
Metodologie

Projekt si klade tři základní výzkumné otázky. Za prvé, jak výrazně se během první vlny krize ekonomicky propadl kulturní sektor a kolik v něm chybí financí, ale i výkonů, tj. kolik představení se neodehrálo a kolik diváků nedorazilo? Za druhé, jaký je dopad první vlny krize na pracovníky kulturních organizací, nedochází k propouštění a ukončování smluv, případně ke snižování platů, odměn a honorářů? Za třetí pak, kolik nových aktivit naopak přibýlo?

Studie představuje kvantitativní výzkum, v němž probíhal sběr dat formou online dotazníkového šetření mezi řediteli a manažery českých uměleckých institucí. Dotazník byl adresován co nejširšímu vzorku českých divadelních a tanečních organizací bez ohledu na jejich právní subjektivitu. Návratnost se v jednotlivých kolech sběru a v jednotlivých segmentech vzorku proměňovala. Z toho důvodu byla použita metoda dopočtu dat na celek pomocí koeficientů, a to na základě celkových obrátů organizací uváděných v ročních statistických datech organizace NIPOS. Data byla v rámci celého výzkumu sbírána za oblast divadla a tanečního a pohybového umění, včetně nového cirkusu.

V rámci prvního kola sběru byla sbírána data za rok 2019, jež byla použita k porovnávání se současným stavem a k ověření platnosti informací. V jednotlivých kolech sběru byla získávána data za měsíce březen, duben, květen a odhady za měsíc červen 2020. Použité dotazníky a struktura poptávaných údajů byly připomínkovány širokou škálou profesních organizací a asociací a významnými profesionály z oblasti divadla a tance.

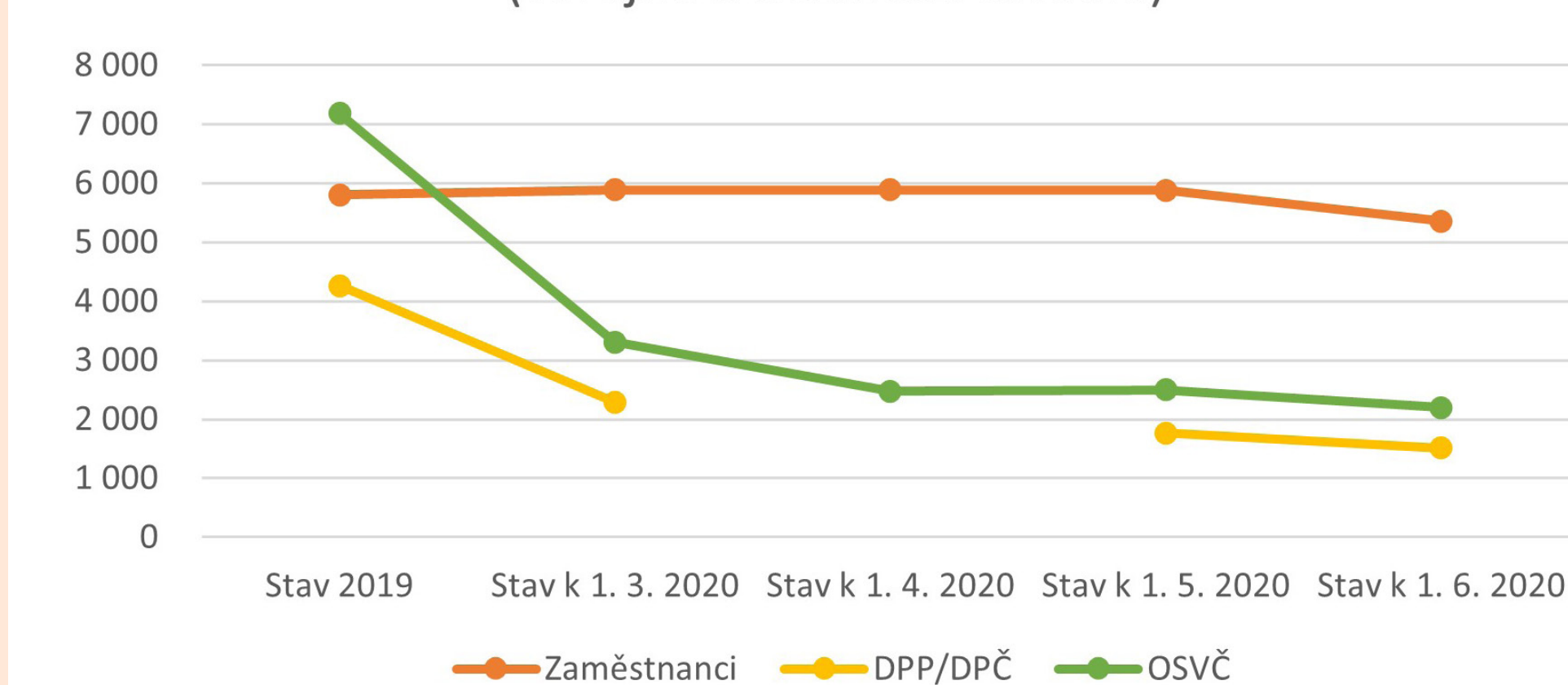
Vyčištěná data (tj. zbavená překlepů, zdvojených nebo chybně vyplněných údajů a záznamů) byla strukturována podle druhu provozu divadelních institucí (divadla a soubory/stagiony), regionu (Praha/Čechy/Morava) a základní segmentace v rámci české divadelní sítě (divadla veřejná/nezávislá/podnikatelská) a dopočtena pro celou oblast divadla a tance. Takto upravená data byla průběžně hodnocena a interpretována v celkově 19 srovnatelných parametrech (metrikách): 11 metrik mapuje situaci divadel v roce 2019, 8 metrik mapuje dopady krize v roce 2020.

a pravděpodobně zasáhnou i první pololetí roku 2021, se ukazuje jako důležité sledovat vývoj financování divadel a jejich schopnost generovat vlastní příjmy, zejména pak formou prodeje vstupenek. Možné je také vypořádat absenci dlouhodobého růstu divadelního sektoru. Meziroční náklady na provoz rostou, zatímco divadelní segment – jak ukazují data za poslední tři roky – finančně stagnuje, a tedy se v reálných číslech propadá.

Závěr

Vývoj zaměstnanosti a počet OSVČ (veřejná a nezávislá divadla)

Projekt poskytuje ucelený a relevantní pohled na stav českého divadla a tance v době první vlny omezujících opatření zavedených na počátku pandemie Covid-19. Anonymizovaná data budou zpřístupněna pro výzkumné účely AMU a VŠE a budou poskytnuta dalším zapojeným institucím. Agregovaná data a výsledky výzkumu jsou též poskytnuty všem respondentům a zveřejněny na webu IDU (www.idu.cz/covid).

Na představený výzkum navazuje rozsáhlý projekt *Profesionální umění a COVID-19: aktuální dopady jako výzva pro inovace*, jenž stejný řešitelský tým (VŠE, DAMU, IDU) bude realizovat za podpory Technologické agentury ČR (TA ČR) od října 2020. Hlavním cílem tohoto projektu bude zvýšení odolnosti subjektů, ať již organizací či jednotlivců, z oblastí profesionálního divadelního, hudebního a výtvarného umění vůči možným krizím.

Výsledky

Velikost zkoumaného vzorku se bez ohledu na typ a sídlo divadel celkově pohybovala mezi 59 % (146 divadel v 1. kole sběru), 40 % (100 divadel v 2. kole sběru) a 23 % (59 divadel ve 3. kole sběru), přičemž organizace NIPOS v roce 2018 registrovala 249 divadel. Segment podnikatelského (komerčního) divadla dlouhodobě s výzkumníky nespolupracuje a nesdílí svá data. Údaje o tomto segmentu proto nejsou ani v případě tohoto výzkumu relevantní a není s nimi při interpretaci pracováno. Sebraný vzorek činil pouze cca 20–25 % všech podnikatelských/komerčních divadel evidovaných v roce 2018.

V případě segmentu veřejných a nezávislých (neziskových) divadel je však výzkum dostatečně reprezentativní. Vzorek se u veřejných divadel pohybuje v rozmezí 85–96 % a u nezávislých divadel v rozmezí 84–91 %.

Mezi vybranými výstupy z výzkumu, bez započtení komerčních divadel a stagion, lze uvést:

- cca 1,4 mil. neuskutečněných diváckých návštěv,
- cca 5700 neuskutečněných představení a dalších aktivit,
- ušlé tržby ve výši cca 460 mil. Kč,
- cca 1450 nových aktivit

Navzdory očekáváním nebyl okamžitý finanční propad za první vlnu mimořádných opatření výraznější, k čemuž přispěl vysoký podíl státních dotací na financování divadel, a to včetně pozdějších veřejných kompenzačních dotací, jejichž výši omezení provozu ve většině případů neovlivnilo. Lze se proto domnívat, že dopady krize na divadelní sektor budou především dlouhodobého rázu. Zejména s ohledem na druhou vlnu omezení, která limitují provoz divadel během podzimu 2020

POČET RESPONDENTŮ CELKEM (velikost vzorku)	divadla celkem (A+B)		z toho			
			mutace A - divadla a divadelní soubory		mutace B - stagiony a produkční domy	
NIPOS (2018)	249	100%	182	100%	67	100%
1. sběr (DO1) 03-04/2020	146	59%	120	66%	25	37%
2. sběr (DO2) 04-05/2020	100	40%	86	47%	14	21%
3. sběr (DO3) 05-06/2020	59	24%	49	27%	10	15%